

Az újságnyomtatás egyik kiváló szakembere

Dr. Juhász Géza

Lapunk ezen számának témája a lapkészítés. Ebben a témakörben ki mással ülhattünk le beszélgetni, mint Sándor József nyugdíjas nyomdász-szal, aki egyrészt a Szikra Nyomda, másrészt az egész magyar nyomdaipar területén évtizedeken át sokat tett a nyomdai lapkészítés fejlesztéséért, modernizálásáért. Ez a technikai, technológiai fejlődés együtt járt a nyomdászok szakmai tudásának növelésével is. Jóska bácsi a beszélgetés során életútjáról a következőket mondta el.

– A Békés megyei Szeghalmon nőttem fel, 15 éves koromban apám következetesen azt mondogatta: fiam, ne mezőgazdász légy, hanem legyen szakmád. 1945 augusztusában így kerültem a helység kis nyomdájába, a Kultúra Nyomdába tanulónak. Itt lettem 1948 augusztusában szakmunkás. Érdekes, hogy a munkakönyvembe nem az van beírva, hogy készítedő vagy gépmester, hanem az, hogy nyomdász. Tulajdonképpen így igaz, hiszen ebben a kis nyomdában nemcsak a készítedést tanultam meg, hanem a nyomtatást, sőt kötészeti munkát is végeztem. 1949. augusztus 23-án a Budapesti Szikra Lapnyomdában – a későbbi Kossuth Nyomdában – szedőként kezdtem el dolgozni. Így lettem nyomdászból készítedő – mondta mosolyogva Jóska bácsi. Itt nagyon hamar felkaroltak: 1951-ben szakérettségire küldtek, ezt követően a műszaki egyetem gépészmérnöki szakának esti tagozatát végeztem el. 1958. január elsején lettem okleveles gépészmérnök. Ez természetesen általános gépészmérnöki tudás volt, hiszen akkor még nem volt külön nyomdaipari mérnökképzés. Ezt követően gyakornokként végigjártam az egész üzemet, megismerkedtem a különböző technológiák folyamatával, egymásra utaltságával, majd először a karbantartó részleg, később a műszaki osztály vezetője lettem.

– *Meddig dolgoztál itt?*

– 1960 márciusában ért a meglepetés: kiemelték egy háromfős csoport tagjaként, és azt a feladatot kaptuk, hogy az akkor a Blaha Lujza téren működő Szikra Nyomda új sajtóházának létrehozásán

dolgozzunk. A nagy nyomdákban készülő országos napilapok, hetilapok, folyóiratok egyre növekvő mennyisége és példányszáma szükségessé tette, hogy létrehozzunk olyan modern nyomdákat, ahol a fő tevékenység a lapgyártás. A csoport két másik tagja Willert Andor közgazdász (később a nyomdaigazgatója lett) és Boskovitz A. Gyula, aki addig az Athenaeum Nyomdában dolgozott, így szintén a lapgyártás szakembere volt. Az én beosztásom itt is műszaki osztályvezető volt. Négy csodálatos esztendő kezdődött: ahhoz, hogy a legmodernebb lapgyártó nyomdát tudjuk létrehozni, meg kellett ismernünk a kontinens jelentős nyomdáit, tehát tanulmányutakat szerveztünk Európa-szerte. A tervezés munkájába ekkor bekapcsolódott a Könnyűipari Tervező Iroda kiváló szakgárdája is, közöttük Gáti Gábor nyomdamérnök. Ekkor még a nyomda új helyének a Dunaparton, a Dráva utcánál lévő tízhektáros területet jelölték ki. Ide akkor még magasnyomó és mélynyomó rotációs lapgyártást terveztünk olyan 1+2 színnyomású gépekkel, amelyekkel nemcsak egyes sorokat, hanem teljes oldalfelületeket lehetett volna színesben nyomtatni.

Sajnos, 1964-ben az akkori gazdasági mélypont miatt ezt a nagyarányú és sokba kerülő beruházást leállították. Én akkor négy évig a Haimann György vezette Nyomdaipari Tröszt beruházási és termelési főmérnöke lettem. Ez is hasznos időszak és jó iskola volt számomra: kiváló szakember kollégákkal dolgoztam együtt, ugyanakkor teljes képet kaptam a magyar nyomdaipar helyzetéről és lehetőségeiről. Itteni tapasztalataimat is fel tudtam használni a későbbi feladatok végrehajtásánál.

– *Ezek a későbbi feladatok újból a Szikra Nyomdánál jelentkeztek?*

– Igen. Kiderült, hogy az újonnan beszerzendő nagy teljesítményű magasnyomó rotációs gépek elhelyezésére nem volt megfelelő a Blaha Lujza téri épület alapozása. 1968-ban visszahelyeztek a Szikrába, ahol azt a feladatot kaptam, hogy beruházási főmérnökként irányítsam, vezessem azt

Akik együtt tervezték és kiviteleztek az Árpád híd melletti üzemet: Grigalek Lajos műszaki igazgató, Rác Márton építésszámológ, Újvári László főgépmester és Sándor József beruházási főmérnök. Közülük már csak Jóska bácsi él.

a munkát, amellyel egy év alatt új épületet kell létrehozni. Az évekkel azelőtt részünkre kijelölt Duna-parti területen ekkor már lakóépület létrehozásáról döntöttek az illetékesek, így az Árpád híd pesti hídfőjénél a Visegrádi utca és az Árbóc utca által határolt kb. háromhektáros területet kaptuk meg az új nyomdászleg felépítésére. A híd melletti részen építettük fel a raktárpalotai raktárvárosnak gyártott betonelemekből a négy magasnyomó rotációs gép felállítására alkalmas épületet, ahol olyan kiváló szakemberekkel, mint Grigalek Lajos műszaki igazgató, Újvári László főgépmester megszerveztük a nagyüzemi, korszerű lapgyártást. Az új nyomógépek sokoldalúbbak voltak, mint az addigiak: a napilapok mellett harmadik- és paralel hajtással sokmillió tankönyvet és folyóiratot tudunk előállítani.

– Ekkor még nem volt ofszet rotációs nyomógép?

– A külföldön használatos új nyomtatási technológiát nekünk is követni kellett, mert közben követelmény lett a napilap korszerűbb előállítása is. Közben, Grigalek Lajos nyugdíjba menetelét követően, a Szikra Nyomda főmérnöke lettem. Ebben a beosztásban kezdtem meg az ofszetre való átállás irányítását. Ismét végigjártuk a külföldi nyomdákat, gépgyártó cégeket. Az ofszet rotációs gépek beszerzésénél figyelembe kellett venni, hogy a feladat eltért az általános szokásoktól, mely szerint a beszerzendő nyomógép dönti el, hogy milyen legyen az újság. Ezzel szemben itt először az igényeket kellett összeállítani. Például pontosan meg kellett határozni az igényelt példányszámot, a lap terjedelmét – és ami döntő fontosságú: a postának történő átadás időpontját percnyi pontossággal

gal és példányszámmal, összhangban a vonatok indulási időpontjával. Az esetleges késés azt jelentette, hogy teherautóval kell a lapot szállítani, mert az újságoknak reggel el kellett jutni az olvasóhoz.

Az ofszet nyomógépek beállításánál is arra törekedtünk, hogy olyan felszereltségű legyen, hogy az éjszakai lapnyomtatás mellett délelőtti tankönyvet, folyóiratot és más terméket nyomtathassunk. Ezért itt is beépítettük a harmadik hajtást, a paralel hajtást. Ugyanakkor az expedíálást is gépesíteni kellett: a svájci Ferrag cég számláló, oszloposzó és kötegelő gépeivel szereltük fel az expedíciót, ahol a nyomógéptől a gépkocsiig emberi kéz érintése nélkül jutottak el az újságkötegek, az ún. „holdbázisból” (vezérlőterem) irányítva. Az elektromos technika fejlődése új utat jelentett az újságok előkészítő munkálatainál is: előbb a fényszedést, majd a szerkesztőségéből üvegszálás kábelen küldött anyagot másoltunk át ofszet nyomólemezzre. Itt jegyzem meg, hogy a Könnyűipari Tervező Vállalat által tervezett több mint 220 000 léghőmétert magába foglaló épületet az Építési és Városfejlesztési Minisztérium Építészeti Nívódíjjal tüntette ki. A szociális létesítmények, a légkondicionálók, a belső és külső zajcsökkentő berendezések nemzetközi elismerést hoztak a magyar nyomdaiparnak. Nagy lépéseket tettünk meg ezzel a beruházással, melylyel a modern lapgyártás követelményeit tudtuk teljesíteni. De tisztában voltunk azzal, hogy nincs megállás: az elektronika következtében olyan rohamos a fejlődés, hogy azt állandóan követni kellene.

– Mit szólna ahhoz a változáshoz, ami a Szikra Nyomda életében az utóbbi időben bekövetkezett?

– Hatvanévesen nyugdíjba mentem, de még több éven át rendszeresen közreműködtem a Szikra Nyomda további fejlesztésében, újabb rotációs gépek felállításában. Életem évtizedekig összeforrt a Szikra Nyomda – és rajta keresztül az egész magyar nyomdaipar – fejlesztésével. Munkámat az Eötvös Loránd-díj mellett több állami és PNYME-kitüntetéssel ismerték el. Ami pedig az utóbbi években történt? Megvalósult álmaink eredményeit veszni látom. Amit létrehoztunk, felépítettünk, már nincs, és ez a hosszú évek örömei után nagy fájdalmat jelentett számomra.

– Reméljük, hogy előbb-utóbb ismét pozitív változás tanúi lehetünk. Egy új nyomdászgeneráció megszületésén kell munkálkodni ahhoz, hogy újból helyére kerüljön minden.